

IZVLEČEK IZ HIERARHIČNO VIŠJEGA PROSTORSKEGA AKTA, RESOLUCIJE O STRATEGIJI PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050 (RESPR50)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050, Uradni list RS, št. 72/23 (v nadaljevanju tudi ReSPR50 ali Strategija) je **temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru**. Podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države, postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru ter določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo.

Strategija je temeljni strateški prostorski akt in celovit prostorski dokument. Pri izvajanju strategije medsebojno tesno sodelujejo vsi sistemi – prostorski, gospodarski, družbeni in okoljski. Doseganje sinergijskih in presečnih rezultatov v prostoru na ravni države, regij ali lokalnih skupnosti se dosega s povezovanjem med sektorji in njihovimi ukrepi, pa tudi z aktivnim meddržavnim usklajevanjem razvojnih politik.

ReSPR50 navaja CILJE PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE:

- vzpostaviti ustrezne razmere za prehod v podnebno nevtralno družbo,
- doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest,
- zagotoviti kakovost življenja na urbanih in podeželskih območjih,
- okrepiti prostorsko identiteto,
- izboljšati odpornost in prilagodljivost prostora na spremembe.

ZASNOVA PROSTORSKEGA RAZVOJA DRŽAVE je opredeljena s prioritetami:

- trajnostni prostorski razvoj,
- izboljšanje prostorske kohezije (krepitev prostorske identitete, usmerjanje poselitve),
- usklajenost javnih politik in aktivno sodelovanje javnosti
- celovit pristop na območje
- prehod na participativno-komunikacijski model upravljanja prostora
- zasnova razvoja na lastnih prostorskih potencialih, prepoznavnosti in identiteti
- ustvarjanje prepoznavnega reda v prostoru
- ohranjanje identitete in raznolikosti prostora
- zaustavitev procesa suburbanizacije
- policentrični sistem središč različnih ravni
- razvoj usmerjen v območja obstoječih naselij
- ohranjati sestavo naselij po meri človeka
- razvoj pametnih mest in vasi
- prepoznavna arhitektura, energetske učinkovite zgradbe v uravnoteženem razmerju z zelenimi površinami
- prepletanje stanovanjske rabe s storitvenimi dejavnostmi
- urejeni javni prostori
- prenavljanje razvrednotenih območij
- oblikovna in funkcionalna sanacija posamične poselitve
- opustitev poselitve na ogroženih območjih
- ohranjanje tradicionalnih vzorcev poselitve
- izboljšati dostopnost stanovanj za vse
- krepiti dobro vpetost v čezmejni in širši mednarodni prostor
- zmanjšanje potrebe po mobilnosti
- spodbujanje javnega potniškega prometa in kolesarstva
- razvoj železniškega omrežja
- učinkovita povezanost gospodarske javne infrastrukture v Sloveniji, s sosednjimi državami in evropskim omrežjem
- zanesljiv energetske sistem, varčno ravnanje z energijo, večji delež lastne energetske oskrbe iz obnovljivih in nizkoogljičnih energetskih virov

- preišljena in varčna raba virov in prostora
- ohranjanje in dobro upravljanje z naravo in kulturno krajino ter naselbinsko in kulturno dediščino
- prepoznavnost Slovenije kot zelene, zdrave in aktivne države
- morje in obala kot del nacionalne identitete
- zagotavljanje življenjskega prostora za vsa živa bitja
- spodbujanje razvoja različnih gospodarskih dejavnosti in turizma
- ohranjanje prepoznavno krajinsko podobo podeželja
- večja prehranska samooskrba države s kratkimi preskrbnimi verigami in ohranjanjem krajinskih značilnosti
- povezani zeleni sistemi
- podnebno nevtralna družba
- lajšanje posledic podnebnih sprememb
- dolgoročna naravnost in doseganje ciljev po srednjeročnih obdobjih.

ReSPR50 temelji na KONCEPTU štirih elementov PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE:

- razvojnih koridorjev in vstopnih točk,
- policentričnega urbanega sistema,
- podeželja,
- zelene infrastrukture.

USMERITVE prostorskega razvoja zajemajo:

- splošne usmeritve za urejanje in razvoj naselij, stanovanjsko oskrbo, pomembnejša družbeno infrastrukturo, prednostna območja za gospodarski razvoj, osnovna oskrbna in nakupovalna središča, prometne površine in večmodalna prometna vozlišča in določitev območij za dolgoročni razvoj
- usmeritve za urbani razvoj, ki opredeljujejo središča prve in druge ravni,
- usmeritve za razvoj podeželja, ki zajemajo urejanje in razvoj podeželskih naselij, vasi in krajine ter trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri in razvoj dejavnosti na podeželju
- usmeritve za načrtovanje zelene infrastrukture na regionalni in lokalni ravni
- usmeritve za posebna območja in področja kot so morje, slovenska Istra, turistična območja, območja ohranjanja in izboljševanja prepoznavnosti naselij in krajine, zavarovana in varovana območja narave in območja kulturne dediščine ter območja prestrukturiranja
- usmeritve za oblikovanje politik za podnebno nevtralno družbo, razvoj prometne in energetske infrastrukture ter energetskega omrežja, prehod v digitalno družbo, oskrbo z mineralnimi surovinami, razvoj podeželja, kmetijstva, gozdarstva in ribištva, ohranjanje narave, ohranjanje kulturne dediščine, razvoj turizma, potrebe obrambe ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Skladnost predvidenih sprememb in dopolnitev OPN Šmartno pri Litiji z ReSPR50:

V Resoluciji o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije so med usmeritvami za razvoj podeželja podane tudi usmeritve za trajnostno rabo mineralnih surovin:

»5.3.2.4 TRAJNOSTNA RABA MINERALNIH SUROVIN

(1) Z mineralnimi surovinami se gospodari tako, da je zagotovljena uravnotežena oskrba in ohranjena dostopnost za prihodnje generacije. Uravnotežena oskrba temelji na usklajenosti okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov ter vključuje: prostorsko racionalno organizacijo dejavnosti glede na tržne in prostorske potrebe; zmanjšanje števila površinskih kopov mineralnih surovin; povečanje rabe recikliranih odpadkov oziroma sekundarnih surovin, s katerimi se lahko nadomestijo mineralne surovine. Raba mineralnih virov, ki niso obnovljivi, se zmanjša in razporedi glede na predvidene dolgoročne potrebe na

ravni države ob upoštevanju področne zakonodaje. Prednostno se krepijo raba sekundarnih virov, reciklaža in predelava gradbenih odpadkov. Energetski mineralni viri se dolgoročno varujejo, tudi če niso v rabi oziroma se njihova raba zmanjšuje v korist brezogljčnih virov energije. Odvzemi rečnih naplavin se izvajajo v skladu z omejitvami s področja ohranjanja narave in voda.

(2) Pri rabi mineralnih surovin se stremi k optimizaciji pridobivanja in postopnemu zapiranju manjših pridobivalnih prostorov ter sanaciji nelegalnih kopov. Prednostno se sanirajo pridobivalni prostori, ki negativno vplivajo na okolje ali bivalno kakovost, ter pridobivalni prostori, ki so na območjih krajinske prepoznavnosti, varstva narave ali kulturne dediščine. Lega oziroma značilnosti območja se upoštevajo tudi pri načinu sanacije: na območjih varstva narave se pridobivalni prostori praviloma sanirajo s povrnitvijo v naravno stanje ali v sekundarni biotop; na območjih prednostne rabe naravnih virov v zemljišča, namenjena za primarne dejavnosti; na urbanih območjih v območja urbane rabe; na območjih, kjer je pomembna prostorska identiteta, pa v tako obliko, ki je optimalna z vidika zagotavljanja prepoznavnosti naselij in krajine.

(3) Na regionalni ravni prostorskega načrtovanja se zagotavljata varstvo virov mineralnih surovin za prihodnje generacije in omejevanje drugih dejavnosti na teh območjih. Oblikujejo se lokalitete strateških, gospodarsko pomembnih in avtohtonih, pogostih oziroma drugih mineralnih surovin. Novi objekti se odpirajo le, če gre za večje povečanje potreb v državi, ki jih ni mogoče zadostiti z že odprtimi objekti na območju gospodarne transportne oddaljenosti ali z rabo recikliranih sekundarnih virov. Na varovanih območjih so dopustne lokacije izkoriščanja redkih in edinstvenih mineralnih surovin (na primer granitov, tonalitov in marmorjev), če gre za občasne odvzeme, namenjene za prenovo objektov kulturne dediščine, in če ne vplivajo negativno na krajinsko prepoznavnost ter varovane vrednote narave ali kulturne dediščine.«

Širitev kamnoloma Vetrnik sledi navedenim usmeritvam, saj gre za širitev obstoječega kopa in ne za odpiranje nove lokacije, s čimer se zmanjšuje število novih kopov. Z ureditvami bo zagotovljena usklajenost okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov pridobivanja mineralnih surovin. Gre za racionalno rabo, ko je obstoječi kop že v veliki meri izkoriščen, širitev se navezuje na obstoječe ureditve, kot so dostopi, manipulativne površine.

V Resoluciji o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije je opredeljena tudi politika oskrbe z mineralnimi surovinami:

»6.6 OSKRBA Z MINERALNIMI SUROVINAMI

(1) Oblikujejo se podlage za procese načrtovanja na državni, regionalni in lokalni ravni – določijo se lokalitete strateških, gospodarsko pomembnih in avtohtonih mineralnih surovin ter lokalitete pridobivanja pogostih mineralnih surovin. Pri tem se upoštevajo usmeritve za trajnostno rabo mineralnih surovin.

(2) Izkoriščanje avtohtonih mineralnih surovin je namenjeno za zagotavljanje tradicionalnih gradbenih materialov – ti so pomembni za prenovo kulturne dediščine in ohranjanje prepoznavnosti naselij in krajine, zato se možne lokacije za tovrstno izkoriščanje opredelijo v sodelovanju med zainteresiranimi sektorji, če se s tem ne vpliva negativno na krajinske značilnosti ter varovanje narave ali kulturne dediščine.

(3) Mesta pridobivanja drugih (pogostih) mineralnih surovin so mesta izkoriščanja mineralnih surovin za gradbeništvo (tehnični kamen), za industrijo gradbenih materialov in proizvodov ter za predelovalno industrijo. Izhajajoč iz usmeritve, da se za potrebe gradbeništva prednostno uporabljajo reciklirani gradbeni odpadki, se pričakuje zmanjšan pritisk za odpiranje novih mest za izkoriščanje mineralnih surovin za gradbene potrebe. Če pa je to vendarle potrebno, se uporabijo merilo enakomerne dostopnosti mineralnih surovin na ravni regij, merilo možnosti obnove naravnih značilnosti prostora, merilo družbene sprejemljivosti ter upošteva ohranjanje narave in kulturne dediščine. Za mivko, gramoz in pesek se lahko izkoriščajo sprotne naplavine v rekah, vendar le, kadar se ugotovi majhna ranljivost vodnega ekosistema, kakovosti vode, geohidroloških lastnosti reke gor in dolvodno ter doživljajskih možnosti vodne in obvodne krajine.«

Širitev kamnoloma Vetrnik sledi navedeni politiki, saj je lokaliteta pridobivanja mineralne surovine že določena in se raba le nadaljuje, ne gre za odpiranje novega kopa. Kamnolom Vetrnik je mesto izkoriščanja mineralnih surovin za gradbeništvo (tehnični kamen), za industrijo gradbenih materialov in proizvodov ter za predelovalno industrijo.

IZVLEČEK IZ HIERARHIČNO VIŠJEGA PROSTORSKEGA AKTA, STRATEGIJE PROSTORSKEGA RAZVOJA OBČINE ŠMARTNO PRI LITJI

Strategija prostorskega razvoja Občine Šmartno pri Litiji je bila sprejeta v februarju 2008 in objavljena v Uradnem listu RS, št. 18/08.

V Odloku o strategiji prostorskega razvoja Občine Šmartno pri Litiji so v sedmem odstavku 5. člena (zasnova razmestitve dejavnosti v prostoru s prioriteta in usmeritvami za doseg ciljev prostorskega razvoja občine) opredeljene usmeritve glede izkoriščanja mineralnih surovin:

»(7) Izkoriščanje mineralnih surovin se ohranja v obstoječem obsegu na vseh lokacijah: Ježce (Ježce I., II., III.- Kepa), Cerovica (Draga in Kožlevec), Spodnja Jablanica (Teroh - Kmetov pruh) in Vetrnik. Ker je dejavnost izkoriščanja mineralnih surovin na ravni občine razvojno pomembna, se dopušča možnost širjenja obstoječih lokacij izkoriščanja. Širitev ima prednost pred odpiranjem novih površinskih kopov. Pogoj za širjenje so sanirane površine, na katerih se je izkoriščanje končalo, in ureditev prometne infrastrukture, ki je obremenjena s tovornim prometom iz kamnoloma.«

V 15. členu so opredeljena območja pridobivanja mineralnih surovin:

»Območja nadzemnega pridobivalnega prostora mineralnih surovin se ohranja v obstoječem obsegu na vseh lokacijah: Ježce (Ježce I., II., III.- Kepa), Cerovica (Draga in Kožlevec), Spodnja Jablanica (Teroh-Kmetov pruh) in Vetrnik. Ker je dejavnost izkoriščanja mineralnih surovin na ravni občine razvojno pomembna, se dopušča možnost širjenja obstoječih lokacij izkoriščanja. Širitev ima prednost pred odpiranjem novih površinskih kopov. Pogoj za širjenje so sanirane površine, na katerih se je izkoriščanje končalo in ureditev pripadajoče infrastrukture (predvsem prometne infrastrukture, ki jo tovorna vozila uporabljajo za dostop do kamnolomov).«

Širitev kamnoloma Vetrnik je skladen z usmeritvami in določili iz strategije prostorskega razvoja občine kot nadrejenega dokumenta, saj je kamnolom Vetrnik opredeljen kot ena od lokacij pridobivanja mineralnih surovin, gre pa tudi za širjenje obstoječe lokacije, ki ima prednost pred odpiranjem novih kopov.